พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ.๒๕๕๑

ดร.พญ.เบ็ญจมาส พฤกษ์กานนท์

ผู้อำนวยการสำนักยุทธศาสตร์สุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

เนื้อหาสาระ

- ทำไมเราต้องมี พ.ร.บ.สุขภาพจิต?
- ความเป็นมาของ พ.ร.บ.สุขภาพจิต
- พ.ร.บ.สุขภาพจิตยุ่งยากซับซ้อนหรือไม่?
- ลักษณะของผู้ป่วยจิตเวช ประเภทต่างๆ
- ประเด็นสำคัญใน พ.ร.บ.สุขภาพจิต

๑. การบำบัดรักษาทางสุขภาพจิตในผู้ป่วยจิตเวช/ผู้ป่วยคดี และการฟื้นฟูสมรรถภาพ (หมวดที่ ๓)

๒. สิทธิผู้ป่วย (หมวดที่ ๒)

๓. การอุทธรณ์ (หมวดที่ ๔)

ทำไมเราต้องมี พ.ร.บ.สุขภาพจิต?

สิทธิผู้ป่วย

- ต้องได้รับการรักษา
- ต้องได้รับการคุ้มครอง

มีแนวปฏิบัติไปในทางเดียวกัน

ผู้ปฏิบัติได้รับการคุ้มครอง

ความเป็นมาของ พ.ร.บ.สุขภาพจิต

ทำกันมานาน ทำหลายวิชาชีพ

เกี่ยวข้อง ทั้งด้านกฎหมาย ประชาชน ตัวแทน ผู้ป่วยและ คณะกรรมการ สิทธิมนุษยชน

ทำประชาพิจารณ์ หลายรอบ

แก้ไขหลายรอบ

พ.ร.บ.สุขภาพจิตยุ่งยากซับซ้อนหรือไม่?

๑ • หากไม่รู้ก็จะยุ่ง

๒ • แต่ถ้ารู้ก็จะง่าย

๓ • แล้วก็สามารถทำได้ไปเอง

ลักษณะของผู้ป่วยจิตเวช ประเภทต่างๆ

ผู้ป่วยจิตเวช

ผู้ที่ถูกสงสัยว่าอาจมีความผิดปกติทางจิต และ

- มีภาวะอันตราย
- มีความจำเป็นต้องบำบัดรักษา

ภาวะอันตราย

๑	๒	๓
• พฤติกรรมที่แสดงออกมา...จากความผิดปกติทางจิต	• น่าจะก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรง	• อันตรายต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อทรัพย์สิน

ความจำเป็นต้องได้รับการรักษา

๑ ขาดความสามารถในการตัดสินใจให้ความยินยอมรับการรักษา

๒ ไม่เข้าใจลักษณะความเจ็บป่วยของตัวเองซึ่งต้องได้รับการรักษา

๓ ไม่เข้าใจลักษณะและสาระสำคัญของแผนการรักษาที่แพทย์เสนอ

๔ ไม่ตระหนักถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามมา จากการที่ตนตัดสินใจรับหรือไม่รับการรักษาของแพทย์

โรคจิตเภท

ผู้ป่วยมีอาการหลงผิดและประสาทหลอน ทำให้เกิดลักษณะดังต่อไปนี้

กลัวมาก สูญเสียการควบคุมตนเองจาก

- อาการหลงผิด
- ความโกรธ หงุดหงิด
- หูแว่วเป็นเสียงสั่งต่างๆ
- อาการคลุ้มคลั่ง อาละวาด

Schizophrenia

ตัวอย่าง

ผู้ป่วยชายไทยอายุ ๓๗ ปี ป่วยด้วยโรคจิตเภทมา ๓ ปี ไปรักษาที่รพ.จิตเวชแห่งหนึ่ง เมื่อผู้ป่วยอาการดีขึ้นก็ไม่ได้กลับไปรักษา เมื่อมีอาการก็กลับไปรับยาอีก

๑ เดือนก่อนเกิดเหตุ ผู้ป่วยมีอาการกลัวหวาดระแวงคนจะมาทำร้าย คิดว่าคนในหมู่บ้านร่วมมือกันจะฆ่าตัวเอง ได้ยินเสียงหูแว่วว่า “ฆ่ามันๆ”

วันเกิดเหตุ ผู้ป่วยกลัวมากจึงถือเสียมแล้ววิ่งหนีเข้าป่า ระหว่างทางเจอพี่ชาย ถามว่าจะไปไหน ผู้ป่วยได้ยินก็ตกใจ แล้วเอาด้ามเสียมฟาดพี่ชาย ๕-๖ ทีแล้ววิ่งหนีเข้าป่าไป ๕ ชั่งโมง เมื่อออกมาก็ถูกจับ

โรคอารมณ์แปรปรวน

ผู้ป่วยมักก่อคดี เนื่องจาก

- ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ ขาดความยับยั้งชั่งใจ
- คิดว่าตนเองยิ่งใหญ่กว่าผู้อื่น
- มักมีอาการหลงผิดร่วมด้วย
- มีแผนการที่เหนือความเป็นจริง

Bipolar disorder

ตัวอย่าง

ผู้ป่วยชายไทยอายุ ๔๕ ปี อาชีพเป็นตำรวจ

๒ เดือนก่อนก่อคดี ผู้ป่วยเริ่มมีอาการพูดมากอยากช่วยเหลือคนอื่น ต่อมาเริ่มรู้สึกว่าตนเองสามารถติดต่อกับพระพุทธเจ้าได้ มีอาการหลงผิดคิดว่าตนเองเป็นพระเจ้าตากสินกลับชาติมาเกิด บอกว่าเจ้านายต้องเคารพตนเอง ที่ผ่านมาเจ้านายว่าตนเอง ให้อภัยได้ แต่บอกว่าให้เจ้านายกราบตนเองก่อน เมื่อเจ้านายไม่ยอมกราบผู้ป่วยจึงเอาปืนยิง

โรคซึมเศร้า

ผู้ป่วยมักก่อคดี เนื่องจากมีภาวะซึมเศร้ารุนแรง

ขาด supporting system

มักคิดฆ่าคนอื่นและฆ่าตัวตายตาม

Major depressive disorder

ตัวอย่าง

ผู้ป่วยหญิงไทยอายุ ๔๒ ปี เครียดเรื้อรัง เนื่องจากสามีไปมีเมียน้อย มีอาการเบื่อหน่ายท้อแท้ อยากตาย แต่ว่าอีกใจก็คิดแค้นสามีที่ปันใจให้หญิงอื่น

วันเกิดเหตุ ผู้ป่วยเอาปืนของสามียิงสามี ๓ นัด แล้วยิงตัวเอง เพื่อนบ้านได้ยินเสียงจึงเข้ามาช่วย สามีผู้ป่วยตาย แต่ว่าผู้ป่วยอาการดีหลังจากได้รับการรักษา แต่ว่ายังมีอาการซึมเศร้า และอยากตายต่อเนื่อง

โรคสติปัญญาบกพร่อง

- ผู้ป่วยเหล่านี้มักถูกชักจูงง่าย
- เชื่อคนง่าย
- ต้องการมีส่วนร่วมในกลุ่ม
- ขาดการคิดการตัดสินใจที่ดี
- ไม่สามารถมองผลระยะยาวได้

Mental retardation

ตัวอย่าง

ผู้ป่วยชายไทยอายุ ๒๒ ปี เรียนจบป. ๔ ไม่สามารถเรียนต่อได้ เนื่องจากเรียนซ้ำชั้นหลายครั้ง

ก่อนเกิดเหตุ ผู้ป่วยได้ชักชวนโดยวัยรุ่นแถวบ้านบอกว่าไปเที่ยวกัน โดยเมื่อถึงจุดเกิดเหตุ ซึ่งเป็นสถานที่ก่อสร้าง เพื่อนบอกว่า เดี๋ยวไปเอาสายไฟ ให้ผู้ป่วยเฝ้าทางเข้า หากมีอะไรให้บอก

เมื่อมีคนมาพบ ผู้ป่วยตะโกน เพื่อนหายหมด

เหลือผู้ป่วยถูกจับ และพบว่าอุปกรณ์ก่อสร้างหายไป

โรคสมองเสื่อม

Disinhibition

Memory loss

Dementia

ตัวอย่าง

ผู้ป่วยชายไทยอายุ ๗๒ ปี เริ่มมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปมา ๑ ปี โดยญาติบอกว่าเริ่มมีอาการหลงลืม แต่ว่าไม่มาก แต่ว่าพฤติกรรมเปลี่ยนไปมาก เช่น เวลาที่ไปห้าวคิดจะหยิบอะไรก็หยิบ บางครั้งก็หยิบมาแล้วลูกต้องไปจ่ายให้

๓ เดือน ต่อมา อาการเปลี่ยนไปมากขึ้น ผู้ป่วยชอบจับมือผู้หญิงที่มาซื้อของที่ร้าน วันเกิดเหตุ ผู้ป่วยไปจับหน้าอกผู้หญิง จึงถูกแจ้งความ

ภาวะแอลกอฮอล์เป็นพิษ

- ผู้ป่วยมักขาดความยับยั้งชั่งใจ
- สติไม่เต็มที่
- หงุดหงิด
- อาละวาด

Alcohol intoxification

ตัวอย่าง

ผู้ป่วยชายไทยอายุ ๔๓ ปี ดื่มสุรามา ๒๐ ปี ดื่มประมาณวันละ ๑ ขวด เป็นเหล้าขาว ดื่มจนเมาทุกวัน ทำงานไม่ได้

วันเกิดเหตุ ผู้ป่วยถูกเจ้าของบ้านพบว่าปีนเข้าไปในบ้าน จึงถูกตีและแจ้งตำรวจจับข้อหาบุกรุกยามวิกาล

ภาวะเพ้อจากการถอนสุรา

- มักดื่มสุราเป็นเวลานาน
- หยุดสุรากะทันหัน
- มีหูแว่ว ภาพหลอน
- ไม่มีสติ

Delirium tremens

ตัวอย่าง

ผู้ป่วยชายไทย อายุ ๒๗ ปี ดื่มสุราเป็นประจำ

วันเกิดเหตุ เดินทางจากบุรีรัมย์มาที่กรุงเทพโดยรถไฟ ระหว่างทางเจอคนแปลกหน้า เลยดื่มเหล้าด้วยกันจนถึงสถานีรถไฟ และดื่มเหล้าต่อจนผู้ป่วยหลับไป ผู้ป่วยตื่นมาอีกครั้ง ทรัพย์สินหายไปหมด

หลังจากนั้นผู้ป่วยก็เดินไปเดินมาอยู่ที่สถานีรถไฟอยู่ ๒ วัน ระหว่างนั้นผู้ป่วยบอกว่าเห็นทหารเยอรมัน และเห็นระเบิดลง เห็นผีเดินไปเดินมา

ตอนเกิดเหตุผู้ป่วยถูกพบกระโดดอยู่บนรถยนต์ที่สถานีรถไฟ จึงถูกจับฐานทำลายทรัพย์สิน แต่ผู้ป่วยจำไม่ได้

โรคลมชัก

- อาการทางจิตที่เกิดขึ้นร่วมกับโรคลมชัก
- Complex partial seizure
- ในคนที่มีพฤติกรรมรุนแรง บางทีพบว่ามี EEG ผิดปกติได้โดยที่ไม่ต้องมีอาการชัก

Epilepsy

ตัวอย่าง

ผู้ป่วยชายไทย อายุ ๓๕ ปี มีอาการกระตุกที่มือเป็นประจำ แต่ว่าเวลาที่มีอาการผู้ป่วยจะมีอาการเบลอๆ เมื่อมีคนถามว่าทำอะไรผู้ป่วยบอกว่าจำไม่ได้ ญาติสังเกตว่าผู้ป่วยจะมีอาการเบลอๆ หลังมีอาการ

วันเกิดเหตุ ผู้ป่วยทำครัวอยู่กับภรรยา มีคนมาพบอีกครั้งเห็นผู้ป่วยกำลังแทงภรรยาอยู่

Impulse control disorder

- Intermittent explosive disorder : มีพฤติกรรมก้าวร้าวต่อบุคคลอื่นมากกว่าที่ควรจะเป็น
- Pathological gambling : ติดการพนัน
- Pyromania : ชอบวางเพลิง
- Kleptomania : ชอบขโมยของ

Personality disorder

Antisocial Personality

โรคที่มีความบกพร่องของจิตใจอย่างถาวร เป็นผลให้เกิดพฤติกรรม ก้าวร้าว เกเร ขาดความรับผิดชอบ ไม่มีความเห็นอกเห็นใจ ขาดศีลธรรม

การรักษา

- คนเหล่านี้มักไม่ให้ความร่วมมือกับการรักษาจากจิตแพทย์
- ความมุ่งหวังเพื่อลดหรือป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรง เพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยและผู้อื่น

ประเด็นสำคัญใน พ.ร.บ.สุขภาพจิต

การบำบัดรักษาทางสุขภาพจิต ผู้ป่วยจิตเวช / ผู้ป่วยคดี และการฟื้นฟูสมรรถภาพ (หมวด ๓)

ผู้ป่วยจิตเวช

ผู้ที่ถูกสงสัยว่าอาจมีความผิดปกติทางจิตและ

- **มีภาวะอันตราย**
- **มีความจำเป็นต้องบำบัดรักษา**

พนักงานเจ้าหน้าที่
พนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจ

- **สถานพยาบาลของรัฐ**
- **สถานบำบัดรักษา**

สามารถนำตัวผู้ที่น่าเชื่อว่ามีภาวะอันตรายหรือจำเป็นต้องบำบัดรักษาเข้าสู่การบำบัดรักษา**

สามารถถามครอบครัวและชุมชนเกี่ยวกับความเจ็บป่วยและความสัมพันธ์ในครอบครัว

พนักงานเจ้าหน้าที่

หมวด ๕

มีหนังสือสอบถาม

หรือเรียกมาให้ถ้อยคำได้

ร้องขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจให้ความช่วยเหลือได้

หมายเหตุ ** กรณีที่ต้องเข้าไปในเคหะสถาน หรือสถานที่ใดๆ เพื่อนำผู้ป่วยเข้ารับการบำบัดรักษาจะเข้าได้ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้น และตก หรือกรณีมีเหตุฉุกเฉินเนื่องจากบุคคลนั้นมีภาวะอันตราย และเป็นอันตรายที่ใกล้จะถึง

คณะกรรมการสถานบำบัดรักษา

(หมวด ๑ ส่วนที่ ๒)

หน้าที่

- ตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการ
- พิจารณาความเห็นเกี่ยวกับการบำบัดรักษาและผลการบำบัดรักษา

แพทย์ ๑ คนและพยาบาล ๑ คน
ตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการเบื้องต้น

ภายใน ๔๘ ชั่วโมง

ตจ.๑

ต้องเข้ารับการรักษา
ในสถานบำบัดรักษา

ไม่ต้องเข้ารับการรักษา
ในสถานบำบัดรักษา

บำบัดในสถานบำบัดรักษา

แจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่
ให้นำกลับหรือดำเนินการ
ตามสมควร

ระหว่างนี้
หากติดตามญาติ
ได้ไม่ต้องแจ้ง

แจ้งคณะกรรมการสถานบำบัดรักษา

คณะกรรมการสถานบำบัดรักษา
ตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการโดยละเอียด

ภายใน ๓๐ วัน

ตจ.๒

ให้บุคคลนั้นต้องเข้ารับ
การบำบัดในสถานบำบัดรักษา

- ให้รักษาที่อื่นเมื่อไม่มีภาวะอันตราย
- หรือกำหนดเงื่อนไขอื่นให้บุคคลนั้น หรือผู้รับดูแล

เมื่อผู้ป่วยได้รับการพิจารณาว่าควรรักษาอยู่ในสถานบำบัดรักษา
คณะกรรมการสถานบำบัดรักษาต้องพิจารณา

กำหนดวิธีการและระยะเวลา

ไม่เกิน ๙๐ วัน

ขยายเวลาไม่เกินครั้งละ ๙๐ วัน
และต้องพิจารณาก่อนหมดกำหนดไม่เกิน ๙๐ วัน

หากแพทย์เจ้าของไข้เห็นว่าผู้ป่วยอาการดีแล้ว
ให้จำหน่ายได้โดยรายงานต่อคณะกรรมการฯ

การบำบัดรักษาในสถานบำบัดรักษา

หากว่ามีการรักษาที่ต้องใช้วิธีการ
ที่ต้องได้รับการยินยอม
เช่น การรักษาด้วยไฟฟ้า
ต้องให้คณะกรรมการฯพิจารณาให้ความเห็นชอบ

กรณีผู้ป่วยหลบหนี

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งแก่

- พนักงานฝ่ายปกครอง
- ตำรวจ
- หรือญาติ

เพื่อช่วยในการนำตัวผู้ป่วยกลับ

หากจงใจกลั่นแกล้งแจ้งให้ส่งเข้าสถานบำบัด

ผู้ป่วยคดี

- กฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง

- จิตเวช

วิชาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและจิตเวช

กฎหมายอาญา

๑ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๔

๒ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๖๕

๓ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๖๖

๔ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๔๘

กฎหมายอาญา

- ความสามารถในการต่อสู้คดี
- ความรู้ผิดชอบในการก่อคดี
- การบังคับรักษาและภาวะอันตราย

กฎหมายแพ่ง

- ผู้ไร้ความสามารถ
- ผู้เสมือนไร้ความสามารถ

หลักเกณฑ์การตรวจวินิจฉัยทางนิติจิตเวช

๑. พิจารณาวัตถุประสงค์

๒. การตรวจทางจิตเวช

๒.๑ การตรวจสภาพจิต

๒.๒ การตรวจทางจิตวิทยา

๓. รวบรวมข้อมูล

๔. วิเคราะห์และตัดสินในที่ประชุม

หลักเกณฑ์การตรวจวินิจฉัยทางนิติจิตเวช

๕. สรุปผลการวินิจฉัย

๕.๑ การวินิจฉัยทางคลินิก (Clinical diagnosis)

๕.๒ การวินิจฉัยทางกฎหมาย (Legal diagnosis)

๕.๒.๑ ขณะตรวจ วิกลจริตและสามารถต่อสู้คดีได้หรือไม่ (ว.อาญา 14)

๕.๒.๒ ขณะประกอบคดี สามารถรู้ผิดชอบหรือบังคับตนเองได้ (ม.65)

๕.๒.๒ ความเห็นหรือข้อเสนอแนะ เช่น ภาวะอันตราย (ม.48)

๖. การเตรียมตัวให้ปากคำ:กลุ่มเตรียมต่อสู้คดี

การประเมินผู้ต้องหาคดีอาญา

๑. เตรียมข้อมูลให้พร้อม

- รายงานตำรวจ
- คำให้การของพยาน
- รายงานทางนิติเวช (ถ้ามี)
- ประวัติความเจ็บป่วยทางจิตเวช
- คำให้การของผู้กระทำความผิด ฯลฯ

๒. เปรียบเทียบคำพูดของผู้ป่วยกับข้อมูลที่เราทราบมาก่อน (โดยที่ผู้ต้องหาคาดไม่ถึง)

การประเมินผู้ต้องหาคดีอาญา

๓. ควรประเมินเร็วที่สุดหลังเกิดคดี

- เพื่อป้องกันการเรียนรู้จากผู้ต้องหาด้วยกันหรือทนาย
- เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของการประเมิน

๔. ผู้สัมภาษณ์

- ควรมีความจริงใจและอธิบายวัตถุประสงค์ของการประเมิน และอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

ความสามารถในการต่อสู้คดี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๔

“ในระหว่างทำการสอบสวนไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา

ถ้ามีเหตุควรเชื่อว่าผู้ต้องหา หรือ จำเลย เป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้

ให้พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี สั่งให้พนักงานแพทย์ตรวจผู้นั้น

เสร็จแล้วให้เรียกพนักงาน แพทย์ผู้นั้นมาให้ถ้อยคำ

หรือให้การว่าตรวจได้ผลประการใด”

ความสามารถในการต่อสู้คดี

๑. รู้ว่าตนเองต้องคดีอะไร

๒. รู้ถึงความหนักเบาของโทษที่จะได้รับ

๓. สามารถเล่ารายละเอียดของคดี

๔. สามารถเข้าใจขั้นตอนการดำเนินคดี

๕. สามารถให้ปากคำต่อกระบวนการยุติธรรม

๖. สามารถร่วมมือกับทนายในการปกป้องสิทธิของตนได้

ความสามารถในการรู้ผิดชอบหรือบังคับตนเอง

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๖๕

“ผู้ใดกระทำความผิด ในขณะไม่สามารถรู้ผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้

เพราะมีจิตบกพร่อง, โรคจิต หรือ จิตฟั่นเฟือน

ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น

แต่ถ้าผู้กระทำความผิดยังสามารถรู้ผิดชอบอยู่บ้าง

หรือยังสามารถบังคับตัวเองได้บ้าง

ผู้นั้นต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น

ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้”

หลักการตามมาตรา ๖๕

การกระทำ

ผิดกฎหมาย

ในขณะ

เพราะมี

ไม่สามารถรู้ผิดชอบ – ไม่สามารถบังคับตนเอง

จิตบกพร่อง – โรคจิต – จิตฟั่นเฟือน

คดีตัวอย่าง

หญิงคลั่งสติแตกก่อเหตุระห่ำบุกไล่แทงเด็กนักเรียนหญิงภายในโรงเรียนแห่งหนึ่ง

ที่ผ่านมาได้รับบาดเจ็บสาหัสรวม ๔ คน โดยยอมรับสารภาพว่าเป็นผู้ลงมือก่อเหตุจริง โดยสาเหตุที่ลงมือก่อเหตุในครั้งนี้ อ้างว่าเป็นเสียงสั่งจากสวรรค์ ที่สั่งให้ตนทำอะไรสักอย่างกับคนแขกและคนจีนที่มีฐานะร่ำรวย เพราะบุคคลเหล่านี้เข้ามากอบโกยผลประโยชน์และเอารัดเอาเปรียบคนไทยมาโดยตลอด โดยก่อนลงมือได้นำเงินแม่จำนวน ๕ แสนบาท มาใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการเตรียมการทั้งหมด

คดีตัวอย่าง

การกระทำ

ผิดกฎหมาย

ในขณะ

เพราะมี

หลักการตามมาตรา ๖๕

ไม่สามารถรู้ผิดชอบ – ไม่สามารถบังคับตนเอง

จิตบกพร่อง – โรคจิต – จิตฟั่นเฟือน

ความสามารถในการรู้ผิดชอบหรือบังคับตนเอง

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๖๖

“ผู้ใดกระทำความผิดเนื่องจากการใช้สารเสพติด
และผลของการกระทำนั้น เกิดจากสารเสพติด
โดยการใช้สารนั้นไม่ได้ถูกบังคับหรือข่มขืนใจ
ไม่สามารถอ้างตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๖๕ ได้”

การบังคับรักษา

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๔๘

“ถ้าศาลเห็นว่า

การปล่อยตัวผู้มีจิตบกพร่อง โรคจิต หรือจิตฟั่นเฟือน

ซึ่งไม่ต้องรับโทษหรือการได้รับการลงโทษตามมาตรา ๖๕

จะเป็นการไม่ปลอดภัยแก่ประชาชน

ศาลจะสั่งให้ส่งไปคุมไว้ในสถานพยาบาลก็ได้

และคำสั่งนี้ศาลจะสั่งเพิกถอนเสียเมื่อใดก็ได้”

การบังคับรักษา

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๕๖

“หากผู้กระทำความผิด ทำผิดด้วยความผิดลหุโทษ

และไม่เคยกระทำความผิดมาก่อน

และทำไปเนื่องจากสภาวะทางจิต

ศาลอาจงดเว้นโทษ และสั่งให้ผู้กระทำผิดไปรักษาได้”

การป้องกันการก่อคดีของผู้ป่วยโรคจิตเวช

- การรักษาต่อเนื่อง
- ความเครียด ตัวกระตุ้นทางอารมณ์
- การเสพสุราและสารเสพติดอื่น ๆ
- การเฝ้าระวังอาการเริ่มแรกและรีบรักษา
- ความพร้อมของผู้ดูแลในชุมชน

ผู้ป่วยคดี

ป.วิ อาญา ม.๑๔

ภายใน ๔๕ วัน

มีอำนาจเรียกเอกสาร
จากสถานพยาบาลอื่นได้

รายงานต่อพนักงาน
สอบสวนหรือศาล

ต่อสู้คดีได้

ต่อสู้คดีไม่ได้

ผู้ป่วยคดี

ต่อสู้คดีได้

แจ้งให้พนักงานสอบสวน
หรือศาลรับกลับ

ผู้ป่วยคดี

ต่อสู้คดีไม่ได้

ขอให้พนักงานสอบสวน
หรือศาลกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันการ
หลบหนีหรือเพื่อป้องกันอันตราย

รายงานทุก ๑๘๐ วัน หรือ
เมื่อสามารถต่อสู้คดีได้แล้ว

ผู้ป่วยคดี

มาตรา ๔๘

ขอให้พนักงานสอบสวน
หรือศาลกำหนดวิธีการเพื่อป้องกัน
การหลบหนีหรือเพื่อป้องกันอันตราย

เตรียมครอบครัวและชุมชน

รายงานทุก๑๘๐วัน หรือ เมื่อสามารถกลับสู่สังคม
โดยไม่มีภาวะอันตรายหรือกำหนดการรักษาวิธีอื่น

การฟื้นฟูสมรรถภาพ

ผู้ป่วยจิตเวชทั่วไป

ผู้ถูกคุมขังที่ได้รับการบำบัดรักษาถึงกำหนดปล่อยตัว

มีคำสั่งตามมาตรา ๒๙ (๒)

ให้บุคคลนั้นต้องได้รับการรักษา ณ สถานที่อื่นนอกจากสถานบำบัด

(๑) แจ้งให้ผู้รับดูแลผู้ป่วยรับตัวผู้ป่วยไปดูแล

(๒) ในกรณีไม่มีผู้ดูแล ให้แจ้งหน่วยงานด้านสงเคราะห์และสวัสดิการทั้งภาครัฐและเอกชน

(๓) แจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ติดตามดูแล ประสานงานและช่วยเหลือในการดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยตาม (๑) และหน่วยงานตาม (๒) แล้วรายงานต่อคณะกรรมการสถานบำบัดรักษาทราบ

สิทธิผู้ป่วย

มาตรา ๑๕

๑	๒	๓	๔
ได้รับบำบัดรักษาตามมาตรฐานทางการแพทย์	ได้รับการปกปิดข้อมูลการบำบัดรักษา	ได้รับความคุ้มครองจากการวิจัยตามมาตรา ๒๐	ได้รับความคุ้มครองในระบบประกันสุขภาพและประกันสังคมระบบอื่นๆ อย่างเสมอภาค

มาตรา ๑๖

กรณีจำเป็นที่ต้องเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพ

- กรณีที่อาจเกิดอันตรายต่อผู้ป่วยหรือผู้อื่น
- เพื่อความปลอดภัยของสาธารณชน
- มีกฎหมายเฉพาะบัญญัติให้ต้องเปิดเผย

สิทธิผู้ป่วย

มาตรา ๑๗	การบำบัดด้วยการผูกมัด กักบริเวณ หรือแยกผู้ป่วย	กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อป้องกันการเกิดอันตรายต่อผู้ป่วย บุคคลอื่นหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ต้องอยู่ภายใต้การดูแลอย่างใกล้ชิดของผู้บำบัดรักษาตามมาตรฐานวิชาชีพ
มาตรา ๑๘	การรักษาทางจิตเวชด้วยไฟฟ้า การกระทำต่อสมองระบบประสาท หรือด้วยวิธีอื่นอาจมีผลต่อร่างกาย ไม่กลับสู่สภาพเดิมอย่างถาวร	กรณีผู้ป่วยให้ความยินยอมเป็นหนังสือ โดยรับทราบเหตุผลความจำเป็น ความเสี่ยงที่อาจเกิดภาวะแทรกซ้อน และประโยชน์ของการบำบัดรักษา
		กรณีฉุกเฉินหรือมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อประโยชน์ของผู้ป่วย หากไม่บำบัด อาจอันตรายถึงชีวิต ทั้งนี้โดยความเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ของคณะกรรมการสถานบำบัดรักษา
มาตรา ๑๙	การทำหมันผู้ป่วย	ผู้ป่วยให้ความยินยอมเป็นหนังสือ โดยรับทราบเหตุผลความจำเป็น ความเสี่ยงที่อาจเกิดภาวะแทรกซ้อน และประโยชน์ของการบำบัดรักษา
มาตรา ๒๐	การทำวิจัยใดๆ ต่อผู้ป่วย	ผู้ป่วยให้ความยินยอมเป็นหนังสือ และต้องผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการที่ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัยในคนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งความยินยอมผู้ป่วยจะเพิกถอนเมื่อใดก็ได้

การอุทธรณ์

ในกรณีที่คณะกรรมการสถานบำบัดรักษา
มีคำสั่งตาม มาตรา ๒๙ (๑) หรือ (๒)
หรือมีการขยายเวลาการบำบัดรักษา ตาม มาตรา ๓๐

หากผู้ป่วยหรือคู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้ปกครอง ผู้พิทักษ์
ผู้อนุบาล หรือผู้ซึ่งปกครองดูแลผู้ป่วย ไม่เห็นด้วย
มีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อคณะกรรมการอุทธรณ์
(ผ่านผู้อำนวยการสถานบำบัดรักษา)
ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งดังกล่าว

ให้คณะกรรมการอุทธรณ์
พิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน
นับแต่วันได้รับหนังสืออุทธรณ์

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

สวัสดี